

ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ – ЕФЕКТИВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ ВНЗ

У статті проаналізовано необхідність використання інформаційно-комунікаційних технологій під час вивчення студентами іноземних мов професійного спрямування у ВНЗ України. Висвітлено теоретичні та практичні аспекти застосування сучасних технічних засобів у процесі вивчення іноземних мов, численні переваги та деякі недоліки.

Ключові слова: інноваційні педагогічні технології, віртуальне освітнє середовище, інформаційно-комунікаційні технології, Інтернет, дистанційне навчання, інформаційні ресурси.

Актуальність дослідження та постановка проблеми в загальному вигляді

Згідно з Наказом МОН України № 466 від 25.04.2013 р. «дистанційне навчання організовується для учнів (вихованців), які: з будь-яких причин (стан здоров'я, проживання за межею пішохідної доступності до ЗНЗ, надзвичайні ситуації природного або техногенного характеру, воєнний конфлікт, проживання (перебування) за кордоном (для громадян України), на тимчасово окупованій території України або у населених пунктах, на території яких органи державної влади тимчасово не здійснюють або здійснюють не в повному обсязі свої повноваження, тощо) не можуть відвідувати навчальні заняття в ЗНЗ».

Отже, останні події в країні, які стосуються політичної нестабільності, та навіть військового втручання, засвідчили нагальну потребу впровадження сучасних інноваційних педагогічних технологій, а саме програмних та телекомунікаційних засобів навчання не тільки для студентів заочної та вечірньої форм навчання, а й для студентів денного відділення. Для того щоб забезпечити зв'язок студентів з викладачем і неперервний процес навчання під час, наприклад, карантинів чи хвороби студента, доречно було б розмістити лекційний та граматичний матеріал на сайті кафедри чи окремого викладача, а для контролю та перевірки засвоєного матеріалу студентами ефективним було б розміщення тестів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Проблему використання інформаційно-комп'ютерних технологій досліджували Т. Крамаренко та

О. Заболотна. Теоретичним і практичним аспектам проблеми присвячено роботи Л. Риченкової, О. Бондаревої та ін.

Проте достатньої кількості досліджень із визначення й реалізації можливостей інформаційно-комп'ютерних технологій у процесі вивчення іноземної мови майбутніми фахівцями бракує.

Мета нашої статті полягає в обґрунтуванні теоретичних і практичних аспектів використання інформаційно-комп'ютерних засобів як ефективною сучасною інноваційною педагогічною технологією для формування мовної компетентності студентів у ВНЗ України.

Виклад основного матеріалу

Необмежений обсяг матеріалу в мережі Інтернет та інші можливості інформаційно-комунікаційних технологій дають змогу вибирати й експериментувати, підвищують інтерес і мотивацію студентів, роблять здобуті знання більш усвідомленими, формують і розвивають здатність до міжкультурної комунікації. За допомогою доступу до мережі Інтернет студенти усвідомлюють, що мова, яку вони опановують, є реальним засобом комунікації для мільйонів людей в усьому світі, а не тільки дисципліною, що вивчається в межах навчального курсу в аудиторії.

Освітня галузь також не лишається осторонь цих інноваційних процесів. Більше того, саме ця галузь покликана формувати в майбутніх фахівців разом з професійною компетентністю її важливу складову – інформаційну культуру [1].

Одним із найважливіших елементів системи вищої освіти останнім часом стає дистанційне навчання. У сучасному розумінні дистанційна освіта – це навчання з обов'язковим

використанням інтерактивних та мережевих технологій. Ці технології дають змогу реалізувати в повному обсязі інформаційні можливості та права всіх учасників навчального процесу, а саме студентів як інтелектуальної підсистеми освіти та окремої соціальної системи. Технічно завдяки цьому виду навчання долаються такі перешкоди, як відстань та час.

Як ми вже зазначали, на сьогодні найперспективніша технологія – це використання можливостей мережі Інтернет. Для реалізації навчання із застосуванням інтернет-технологій навчальний заклад організовує спеціальний портал, через який студенти в будь-який зручний для них час не тільки отримують доступ до навчально-методичних матеріалів, але й проходять усі види контролю знань, умінь, навичок, компетентностей. Крім того, уможливується постійне спілкування на форумах, у чатах, участь у веб-конференціях, а також віртуальні тренінги при виконанні практичних чи лабораторних робіт. І, нарешті, найважливіший момент у вивченні іноземної мови – це можливість голосового та візуального спілкування. Саме для того, щоб усі зацікавлені особи, які перебувають у різних куточках земної кулі, могли бачити та чути один одного, було створено спеціальну програму Skype.

Якщо говорити про онлайн-методику, то нині достатньо велику популярність має комплексний підхід паралельного вивчення лексики, фонетики та граматики іноземних мов. Ця дистанційна програма являє собою інтерактивний табель, у якому відображено всі уроки, завдання, а також граматичні та інші навчальні матеріали. Викладач має доступ до слухачів двадцять годин на добу і, базуючись на результатах контрольних тестів, дає їм на виконання ті чи ті завдання та вправи. Для реалізації такого освітнього курсу слухачам потрібно лише безкоштовно скачати з Інтернету (чи навчального сайту) кілька програм: Flash (для аудіювання та мовних ігор), RealPlayer (для уроків з граматики з імітацією присутності реального викладача, який пояснює та пише на віртуальній класній дошці) та Macromedia Shockwave Plugins (для завантаження уроків). Включений у програму дистанційного навчання табель успішності дає змогу коректувати індивідуальний темп навчання [2].

Доречним є поєднання приємного з корисним – перегляд фільмів, закордонних новин та читання сучасних статей іноземною мовою. Усе це є можливим в Інтернеті. Безперечно, використання мультимедійних засобів підвищує інтерес до процесу навчання. Мультимедійна програма створена таким чином, що студенти мають

можливість зрозуміти свої помилки в процесі виконання вправ (інакше вони просто не зможуть просунутись у запропонованій програмі).

Що ж до алгоритму тестування навчальних досягнень студентів, то за цією ознакою системи тестування в дистанційному навчанні можна розділити на лінійні та адаптивні. Залежно від способу підключення тих, хто вчить іноземну мову, до мережі Інтернет тестування здійснюється двома способами:

- тестування в автономному режимі;
- тестування в режимі реального часу.

Хоча педагогічні можливості нових інформаційно-комп'ютерних технологій перевищують можливості традиційних засобів вивчення іноземних мов, в умовах дистанційного навчання складним питанням є не тільки організація тестування, розробка тестових завдань, але й саме тестування, процедура оцінювання і підрахунку результатів.

Одним з важливих кроків у дистанційному навчанні є оцінювання знань, яке є не лише перевіркою знань та навичок студентів, але й важливим засобом регулювання багатьох показників навчального процесу.

Під контролем та оцінюванням знань мається на увазі сукупність дій, завдяки якій можна виявити якісно-кількісні характеристики результатів дистанційного навчання та оцінити, яку частину програмного навчального матеріалу засвоєно студентами. Зазначені вище показники також є оцінкою результатів ефективності діяльності викладача. За умов дистанційного навчання бали успішності та кількість пропущених занять потрібно регулярно оприлюднювати на сайті університету, що дасть змогу студентам та їхнім батькам мати вільний доступ до інформації про результати навчання студентів. Прозорість щодо оцінок має суттєво підвищити мотивацію, зацікавленість та відповідальність студентів. У процесі навчання студент психологічно має бути поставленим у такі умови, за яких оцінювання та контроль опанованого ним дистанційно матеріалу стимулюватиме його роботу та впливатиме на кінцеву оцінку його успішності. Це значно знизить стресову ситуацію під час проведення підсумкового контролю як для студентів, так і для викладачів, збільшить значення індивідуального та творчого підходу викладача, надасть можливість студенту самостійно оцінювати свої знання, навички та вміння.

Успішність дистанційного навчання значною мірою залежить від стійкості мотивації до навчально-пізнавальної діяльності студентів. Використання мультимедійних засобів навчання

в процесі здобуття та корекції знань з іноземної мови дає змогу активізувати пізнавальну діяльність студентів, інтерес до нових прийомів здобуття знань (за допомогою комп'ютера), а також до нових способів організації всієї навчально-пізнавальної діяльності. Слід окремо зазначити, що *дистанційне навчання здобуло багато прихильників у всьому світі завдяки низці значних переваг*, а саме:

- 1) гнучкості навчального графіка;
- 2) економії часу (відсутність потреби фізично відвідувати навчальний заклад та витратити час на дорогу, а також на пошук інформації в бібліотеках, оскільки цю інформацію можна знайти в закритих електронних базах);
- 3) значній економії витрат, враховуючи, що вартість такого навчання в декілька разів менша від вартості стаціонарного навчання;
- 4) інтерактивності процесу навчання, оскільки є можливість спілкування за допомогою мережі Інтернет з реальним викладачем – професіоналом, коли викладач стає помічником, наставником, який скеровує студента в процесі навчання;
- 6) можливості проведення міжнародних електронних конференцій, комп'ютерних аудіо-та відеоконференцій;
- 7) доступному використанню мультимедійних можливостей комп'ютера (перегляд фільмів, новин);
- 8) можливості навчання в престижних ВНЗ;
- 9) зможі навчатися без відриву від роботи, а також підвищувати свій професійний рівень шляхом безкоштовного доступу до навчальних програм;
- 10) вказана форма навчання дає змогу навчатися особам з особливими потребами.

Проте *існують деякі недоліки в організації дистанційного навчання*:

- 1) виконання навчального плану потребує від студентів значної сили волі, самоорганізації, самодисципліни. Ті студенти, які не спроможні примусити себе працювати регулярно, не можуть досягти позитивного результату;
- 2) для тих, хто не є активним користувачем мережі Інтернет, реалізація дистанційного навчання пов'язана зі значним інвестуванням часу та зусиль.

Отже, домінування переваг над недоліками зумовлює зростаючу роль дистанційного навчання. Завдяки мережі Інтернет посилюється зацікавленість до навчання взагалі й опанування іноземної мови зокрема [2].

На освітніх сайтах з вивчення іноземних мов міститься безліч тренувальних лексичних, граматичних вправ, тестів, які можуть використовуватися як ефективне доповнення для розвитку

граматичних, лексичних навичок, умінь та перевірки знань. Для постійного використання слід рекомендувати такі освітні сайти:

www.bbc.co.uk/worldservice/learningenglish
www.englishspeaking.org
www.teachingenglish.org.uk/teaching-resource
www.mes-englisg.com/flashcards/nationalities
www.breakingnewsenglish.com та ін.

Висновки

У статті було обґрунтовано теоретичні й практичні аспекти використання інформаційно-комп'ютерних засобів як ефективної сучасної інноваційної педагогічної технології для формування мовної компетентності студентів у ВНЗ України.

Однією з перших дисциплін, яка з появою нових інформаційно-комп'ютерних технологій відчула їхні переваги та стала використовувати їх у навчальному процесі, є іноземна мова. Доцільність використання цього засобу для навчання іноземним мовам підтверджується й тим фактом, що професійна комунікація спеціалістів немовних вищих навчальних закладів здійснюється через електронні засоби та потребує наявності не лише достатньої іншомовної професійно-комунікативної компетентності, а й інформаційної, що передбачає комп'ютерні знання та навички користування сучасними інформаційними технологіями.

Як додаткові засоби навчання інформаційно-комп'ютерні технології мають дуже багато переваг перед звичайними засобами, вони забезпечують оперативність виконання будь-якого запиту до системи та реалізації зворотного зв'язку, а також не тільки видачу в режимі реального часу результатів діяльності студента (оцінювання знань), але й можливість миттєвого виправлення зроблених помилок у серії спроб. Впроваджуючи дистанційну освіту, варто особливу увагу приділяти таким напрямкам: розробка та підбір відповідних програм і технологій; тестування рівня знань студентів; оцінювання результатів навчання.

У зв'язку з цим можна сформулювати такі вимоги до інформаційно-комунікаційних засобів вивчення іноземної мови: можливість використання для організації різних видів навчальної діяльності; можливість поповнення навчального матеріалу; методично обґрунтований графічний інтерфейс; помірне та обґрунтоване використання відео- та аудіоматеріалів; можливість опрацювання різних типів даних; локальний і мережевий режим роботи, здійснення

аудіоконтролю студентів; можливість для викладача спостерігати за процесом навчання студентів у мережевому оточенні; дружній інтуїтивний інтерфейс; контроль студентів за допомогою якісного тестування.

Ці засоби мають надавати можливість ускладнювати завдання тим студентам, котрі успішно справляються із запропонованими

тестами, та, навпаки, спростувати завдання для студентів, які відчують труднощі під час виконання; здійснювати збір інформації про типові помилки при виконанні завдань із метою опрацювання їх, а також вести статистику помилок з цього розділу, аналізувати їх і пропонувати уроки для покращення засвоєння матеріалу.

Список літератури

1. Риченкова Л. О. Формування соціокультурної компетенції майбутніх вчителів іноземних мов : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.08 / Л. О. Риченкова. – Волгоград, 2008. – 203 с.
2. Заболотна О. О. Дистанційне вивчення англійської мови через Інтернет / О. О. Заболотна // Збірник матеріалів науково-методичної конференції КНЕУ 5–8 лютого 2008 р. – Т. 1. – С. 120–123.
3. Головки Е. А. Инфокоммуникационные технологии как средство моделирования социокультурного пространства изучения иностранного языка / Е. А. Головки // Иностранные языки в школе. – 2007. – № 8. – С. 63.
4. Бондарева Е. В. Профессиональная компетентность специалиста в условиях становления информационного общества / Е. В. Бондарева // Вестник Волгоградского гос. ун-та. Серия 6 : Университетское образование. – 2003. – № 6. – С. 44–48.
5. Альбрехт К. Н. Использование ИКТ на уроках английского языка [Электронный ресурс] / К. Н. Альбрехт // Электронный научный журнал «Информационно-коммуникационные технологии в педагогическом образовании». – 2010. – Режим доступа: <http://festival.1september.ru/articles/646954>. – Загл. с экрана.
6. Watson J. Blended Learning: The Convergence of Online and Face-to-Face Education / John Watson. – Vienna, VA : iNACOL, 2008. – 16 p. – (North American Council for Online Learning).
7. Грызлов В. Качество образования: диалектика позиций и уровней / В. Грызлов // Высшее образование в России. – 2005. – № 5. – С. 25–28.
8. Диканская Н. Н. Оценочная деятельность как основа управления качеством образования / Н. Н. Диканская // Стандарт и мониторинг в образовании. – 2003. – № 3. – С. 38–43.

H. Vavilova, A. Zhulkivska

INFORMATION AND COMMUNICATION TECHNOLOGIES AS AN EFFECTIVE PEDAGOGICAL MEANS OF LANGUAGE COMPETENCE FORMATION IN THE EDUCATIONAL PROCESS OF HIGH SCHOOL

The article analyzes the role of Information Technologies in the process of foreign language teaching (Professional Specialization in Non-Linguistic Higher Education). The article highlights theoretical and practical aspects of Information Technology Implementation in the process of Foreign Language Teaching (Internet Resources and Distance Education). The numerous advantages and some disadvantages of using technology in language education were analyzed.

Keywords: innovative pedagogical technologies, virtual educational environments, Information and Communication Technologies, the Internet, Distance Education, information resources.

Матеріал надійшов 02.09.2015